Erfrecht en schenken

Erven en schenken met nieuwe waarderingsregels

De belastingplannen veranderen niet alleen het schenken op papier. Ook de manier waarop vruchtgebruik, uitkeringen en bepaalde erfdelen worden gewaardeerd, verandert.

Daardoor kan de verdeling van de erf- of schenkbelasting anders uitpakken, terwijl de afspraken in uw testament of akte hetzelfde blijven.

Wat verandert wanneer

Beoogde ingangsdatum	Verandering
1 januari 2027	De grens tussen het lage en hoge tarief voor schenk- en erfbelasting wordt tot en met 2031 niet verhoogd met de inflatie.
1 januari 2028	De fiscale rekenrente gaat van 6% naar vooralsnog 3%. Ook de tabellen voor leeftijd en looptijd veranderen. Daarna worden rente en factoren jaarlijks aangepast.

Een rekenrente is een hulpmiddel om de waarde voor de belasting te bepalen. Het is dus niet automatisch de rente die u werkelijk ontvangt of volgens een akte moet betalen. De belastingtarieven zelf veranderen door deze maatregelen niet.

Wat is vruchtgebruik

Bij vruchtgebruik mag de ene persoon een bezit gebruiken of de opbrengst ontvangen, terwijl het eigendom bij een ander ligt. Bijvoorbeeld: na een overlijden krijgt de partner levenslang het gebruik van vermogen en krijgen de kinderen de blote eigendom. Zij zijn eigenaar, maar kunnen nog niet vrij over het vermogen beschikken.

Voor de erfbelasting wordt de waarde verdeeld tussen het vruchtgebruik en de blote eigendom. De berekening hangt onder meer af van de leeftijd van de vruchtgebruiker. Een hogere waarde van het vruchtgebruik betekent een lagere waarde van de blote eigendom, en andersom.

Voorbeeld voor een vruchtgebruiker van 72 jaar

Stel dat vermogen met een fiscale waarde van € 100.000 wordt geërfd. Eén persoon van 72 jaar krijgt het levenslange vruchtgebruik; een ander krijgt de blote eigendom.

Berekening	Huidige regels	Voorgestelde cijfers
Rekenrente	6%	3%
Leeftijdsfactor	7	12
Waarde vruchtgebruik	€ 100.000 × 6% × 7 = € 42.000	€ 100.000 × 3% × 12 = € 36.000
Waarde blote eigendom	€ 58.000	€ 64.000

De rente halveert, maar de leeftijdsfactor stijgt. Daarom halveert de waarde van het vruchtgebruik niet. Dit voorbeeld gebruikt de cijfers uit het voorstel. De uiteindelijke cijfers voor 2028 kunnen door de jaarlijkse actualisering anders zijn.

Wat betekent dit voor partner en kinderen

In het voorbeeld wordt bij de vruchtgebruiker € 6.000 minder waarde belast en bij de eigenaar € 6.000 meer. Als de partner door de partnervrijstelling toch al geen erfbelasting betaalt, kan de lagere waarde van diens vruchtgebruik weinig voordeel opleveren. De hogere waarde bij een kind kan juist wel extra erfbelasting kosten. De uitkomst hangt af van de vrijstellingen en de rest van de erfenis.

Dit kan ook spelen wanneer kinderen een renteloze vordering op de langstlevende ouder erven, die pas bij diens overlijden wordt betaald. Het voordeel van het wachten wordt fiscaal gewaardeerd. Met de cijfers van het voorbeeld zou een renteloze vordering van € 100.000 op een 72-jarige ouder voor de erfbelasting van € 58.000 naar € 64.000 gaan. Het bedrag dat de ouder aan het kind verschuldigd is, blijft € 100.000.

Bij een vaste uitkering kan de waarde juist stijgen

Krijgt een 72-jarige een levenslange vaste uitkering van € 10.000 per jaar, dan is de jaarlijkse uitkering het uitgangspunt. Nu is de fiscale waarde € 10.000 × 7 = € 70.000. Met de voorgestelde factor 12 wordt dat € 120.000. De uitkering zelf verandert niet. Een lagere rekenrente betekent dus niet bij iedere regeling een lagere belastingwaarde.

Bestaande renteafspraken veranderen niet vanzelf

Heeft u al geschonken op papier? Verlaag de rentebetaling niet zonder advies. Voor de beschermde bestaande akten blijft jaarlijks daadwerkelijk 6% betalen het uitgangspunt. Hiervoor hebben wij aparte cliëntnotities gemaakt.

Ook bij rente over erfdelen van kinderen wordt volgens het voorstel voor de fiscale bovengrens aangesloten bij de rente die gold bij het overlijden waaruit de vordering ontstond. Een bestaande, tijdig gemaakte renteafspraak van 6% samengestelde rente wordt dus niet alleen door de latere verlaging naar 3% fiscaal te hoog. Bij nieuwe nalatenschappen vanaf 2028 moet de renteafspraak opnieuw worden beoordeeld.

De tariefgrens blijft gelijk

De grens van € 158.669 tussen de twee tariefschijven blijft volgens het voorstel van 2027 tot en met 2031 gelijk. Voor kinderen blijven de tarieven 10% en 20%. Als vermogens door inflatie of waardestijging groeien, kan hierdoor eerder een groter deel in de hoge schijf vallen. Dit is iets anders dan de vrijstellingen: die worden door deze maatregel niet bevroren.

Laat uw regeling op het juiste moment beoordelen

Een ouder testament of een bestaande akte zet de belastingwaarde bij een toekomstig overlijden niet automatisch vast. De nieuwe waarderingsregels kunnen dan wel doorwerken. Laat bij een nieuw testament, een schenking met vruchtgebruik of een renteafspraak de gevolgen doorrekenen. Uw gebruiksrecht, eigendom of afgesproken uitkering verandert niet vanzelf door de nieuwe belastingregels.

Stand 15 november 2026: de Eerste Kamer moet nog besluiten. Ook is gevraagd de wijzigingen te beperken. Deze notitie geeft de voorgestelde regels weer; de uitkomst staat nog niet vast.

Bronnen

Kamerstukken 37 022, nr. 80, artikel XXB en toelichting (artikelen 7, 9, 10, 15, 21 en 35a SW 1956), en nrs. 78 en 84. Artikelen 21, 24 en 35a SW 1956; artikelen 5 tot en met 10 Uitvoeringsbesluit SW 1956. Belastingdienst: Berekening waarde vruchtgebruik, blote eigendom en periodieke uitkeringen. De nieuwe voorbeeldfactoren zijn ontleend aan de tabel in nr. 80.